

2023-10-30 Nr. NV-2665

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-1435 (4) TAIS-23-15608	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 42, 67, 72(3) IR 153 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2991, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 342 IR 357 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2992, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 589 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 98(2) STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2993, LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 30 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2994“ PROJEKTO (toliau – Nutarimo projektas)		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> <input checked="" type="checkbox"/> TAP <input type="checkbox"/> LRV pasitarimas <input type="checkbox"/> LRV posėdis <input type="checkbox"/> Nesvarstyta 2023-10-24	<i>Pasirenkama</i> <input type="checkbox"/> Svarstyti TAP <input type="checkbox"/> Svarstyti LRV pasitarime <input checked="" type="checkbox"/> Svarstyti LRV posėdyje <input type="checkbox"/> Gražinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Nutarimo projektas „Dėl Baudžiamojo kodekso 42, 67, 72(3) ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2991, Baudžiamojo proceso kodekso 342 ir 357 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2992, Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 98(2) straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-2993, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 50 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2994“ (toliau – Nutarimo projektas) parengtas vykdant Seimo valdybos 2023 m. rugsėjo 14 d. sprendimą Nr. SV-S-1087 „Dėl įstatymų projektų išvadų“.

Baudžiamojo kodekso 42, 67, 72(3) ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIVP-2991 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1), Baudžiamojo proceso kodekso 342 ir 357 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIVP-2992 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2), Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 98(2) straipsniu įstatymo projektu Nr. XIVP-2993 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 3), Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2994 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 4) projektu (toliau – Įstatymų projektai) **sprendžiami vaikų teisių apsaugos nuo nusikalstamų veikų, seksualinio smurto didinimo bei papildomų efektyvesnių stebėjimo ir kontrolės priemonių asmenims, pripažintiems kaltais už seksualinio pobūdžio nusikaltimų padarymą, nustatymo klausimai.**

Įstatymų projektų rengėjai nurodo, kad galiojančiame teisiniame reguliavime įtvirtinta baudžiamojo poveikio priemonė – įpareigojimą pranešti apie gyvenamosios vietos pakeitimą – asmenims, kurie padarė atitinkamas nusikalstamas veikas¹, yra nepakankama; asmenys su įsisteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu pripažinti kaltais už seksualinio pobūdžio nusikaltimus nėra griežtai kontroliuojami ir turi galimybę įsidarbinti ar vykdyti veiklą, susijusią su paslaugų vaikams teikimu; nenumatyta administracinė atsakomybė darbdaviams, kurie netinkamai vykdo ar nesilaiko Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnyje numatytos darbo su vaikais apribojimų tvarkos.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projekto rengėjai siūlo:

- **pritarti Baudžiamojo kodekso 42, 67, 72(3) ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2991 ir Baudžiamojo proceso kodekso 342 ir 357 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2992 tikslui - nustatyti papildomas priemones, galinčias prisidėti prie efektyvesnės rizikos grupės asmenų, teistų už nepilnamečio ar**

¹ BK 149 str. 3 ir 4 d. (nepilnamečio ar mažamečio asmens išžaginimas), 150 str. 3 ir 4 d. (nepilnamečio ar mažamečio seksualinis prievartavimas), 151 str. 2 d. (nepilnamečio asmens privertimas lytiškai santykiuoti), 153 str. (jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirklinimas), 157 str. (vaiko pirkimas arba pardavimas), 162 str. 1 d. (vaiko išnaudojimas pornografijai), 307 str. 3 d. (pelnymasis iš nepilnamečio asmens prostitucijos), 308 str. 3 d. (nepilnamečio asmens įtraukimas į prostituciją) ir 309 str. 2 ir 3 d. (disponavimas pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojami vaikai ar mažamečiai vaikai)

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

mažamečio asmens išžaginimą, seksualinį prievartavimą, nepilnamečio asmens privertimą lytiškai santykiuoti, jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimą, taip pat už kitas nusikalstamas veikas, susijusias su vaiko seksualiniu išnaudojimu, vaikų pornografija ar prostitucija, kontrolės užtikrinimo, **tačiau nepritari** Įstatymų projektais Nr. 1 ir Nr. 2 siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms:

– papildyti Baudžiamojo kodekso 153 straipsnį nauja dalimi, nustatančia atsakomybę už jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimą, kai šie veiksmai atliekami ilgą laiką ar dviem ir daugiau asmenų, nes:

- Įstatymo projektu Nr. 1 ir Įstatymo projektu Nr. 2 siūlomas teisinis reguliavimas galimai sukurtų prielaidas nepagrįstai sušvelninti baudžiamąją atsakomybę už jaunesnių negu šešiolikos metų asmenų tvirkinimą;
- abejotinas siūlomų požymių - „atliko tvirkinimo veiksmus dviem ar daugiau asmenų“, atliko tvirkinimo veiksmus „ilgą laiką“ – teisinis neapibrėžtumas, kas galimai nėra suderinama su teisinio principo turinio reikalavimais ir apsunkintų kaltininko veiksmų kvalifikavimą;

– paskirti Valstybinę darbo inspekciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atsakinga už nuosprendžių, kuriais būtų skiriamos baudžiamojo poveikio priemonės – įpareigojimas pranešti apie darbo vietos pakeitimą, vykdymą, nes šios institucijos kompetencijai priskirta vykdyti norminiuose teisės aktuose numatytų nelaimingų atsitikimų darbe profesinių ligų, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimų prevenciją ir kontrolę.

• **pritari** Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 98(2) straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-2993 ir Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2994 tikslui, tačiau pasiūlyti Seimui šių projektų nesvarstyti, nes Vyriausybė parengė ir jau yra pateikusi derinti suinteresuotoms institucijoms Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 30, 36, 36(3) ir 50 straipsnio pakeitimo ir Įstatymo papildymo 36(6) straipsniu ir Administracinių nusižengimų kodekso 72 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus, kuriais siūlomos platesnės apimtys priemonės apsaugoti vaikus nuo nusikalstamų veikų ir seksualinio smurto ir įtvirtintas kitoks, nei siūloma Įstatymų projektais, kontrolės mechanizmas, kuriuo siūloma:

- griežtesnis nusikaltimus padariusių asmenų apribojimas nuo darbo su vaikais (*įtvirtinamas draudimas užsiimti profesine veikla ne tik asmenims, apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu pripažintiems kaltais už nusikaltimus žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, už vaiko išnaudojimą pornografijai, pelnymąsi iš vaiko prostitucijos, vaiko įtraukimą į prostituciją ar disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, vaiko pirkimą arba pardavimą, taip pat už kitus tyčinius sunkius ar labai sunkius nusikaltimus ar už analogiškas veikas, numatytas kitų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose, neatsižvelgiant į tai, ar teistumas yra išnykęs ar panaikintas, bet ir asmenims, padariusiems minėtas nusikalstamas veiklas, bet atleistiems nuo baudžiamosios atsakomybės*);

- konkreči ir aiški kontrolės priemonė - neteisėto darbo su vaikais prevencijos kodas (*įrankis patikrinti, ar asmuo yra teistas už minėtas nusikalstamas veiklas ar atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, numatoma pareiga darbdaviams, savanoriškos veiklos organizatoriams, taip pat juridiniams asmenims ar juridinio asmens statuso neturinčioms organizacijoms, pasitelkiančioms asmenį teikti paslaugas, neteisėto darbo su vaikais prevencijos kodą tikrinti reguliariai, tačiau ne rečiau kaip kartą per metus, taip pat numatoma daugiau subjektų, atsakingų už šių reikalavimų laikymosi kontrolę*);

- efektyvesnė kontrolė - už Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnio reikalavimų vykdymo kontrolę ir pažeidimų prevenciją paskirti keletą institucijų - Valstybinę darbo inspekciją, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba) bei socialinės apsaugos ir darbo ministro, švietimo, mokslo ir sporto ministro, sveikatos apsaugos ministro ir kultūros ministro įgaliotas institucijas;

- diferencijuota administracinė atsakomybė - pagal pažeidimo pavojingumą ir sukeltas pasekmes Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnio reikalavimų nesilaikymą, ir numatyti daugiau subjektų, galinčių surašyti administracinio nusižengimo protokolus.

Nutarimo projekto rengėjai atkreipia dėmesį, kad jei Įstatymų projektai būtų svarstomi Seime, būtų tikslinga:

- Įstatymo projekto Nr. 3 1 straipsnyje dėstomo Administracinių nusižengimų kodekso 98 (2) straipsnio 1 dalyje aiškiai apibrėžti paslaugų gavėjo sąvoką;

- atsisakyti Įstatymo projekto Nr. 4 1 straipsnio 1 dalimi pildomo 30 straipsnio 31 dalyje įgaliojimo Socialinės apsaugos ir darbo ministrui nustatyti atskirą darbo su vaikais laikymosi kontrolės tvarką;

- įvertinti tai, kad Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos veikla orientuota į vaiko teisių ir laisvių įgyvendinimą, gynimą ir apsaugą bei vaiko interesų užtikrinimą, ji nesietina su teismo nuosprendžių vykdymu, neturi įgaliojimų taikyti teismo nuosprendžių nevykdymo teisinių pasekmių, todėl ji nėra tinkama institucija vykdyti siūlomos nustatyti baudžiamojo poveikio priemonės – įpareigojimo pranešti apie darbo vietos pakeitimą - kontrolę.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymų projektų rengėjai siūlo, kad Įstatymai įsigaliotų nuo 2024 m. sausio 1 d.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Nutarimo projekto derinime dalyvavo Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Valstybinė darbo inspekcija, Generalinė prokuratūra ir Nacionalinė teismų administracija.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Nutarimo projektas be pastabų suderintas su Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Valstybine darbo inspekcija ir Vidaus reikalų ministerija.

Nutarimo projektas patikslintas pagal Teisingumo ministerijos pastabas ir suderintas darbo tvarka.

Nutarimo projektas papildomai suderintas su Generaline prokuratūra bei Nacionaline teismų administracija, atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas.

Po 2023 m. spalio 24 d. Tarpinstitucinio pasitarimo Nutarimo projektas patikslintas atsisakant į jį įtraukti nuostatas, susijusias su Nacionalinės teismų administracijos teikta pastaba dėl Baudžiamojo kodekso 42, 67, 72(3) ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2991 ir 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/93/ES dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR, atitikties lentelės parengimo ir pateikimo, kaip perteklinio ir atkartojančio Teisingumo ministerijos 2023 m. liepos 12 d. išvadoje Nr. XIVP-2991 nurodytą pastabą.

Nutarimo projektas su Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės suderintas darbo tvarka.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Nėra

PAŽYMĄ PARENGĖ

Artūras Norkevičius

Viešojo valdymo grupė, vyresnysis patarėjas